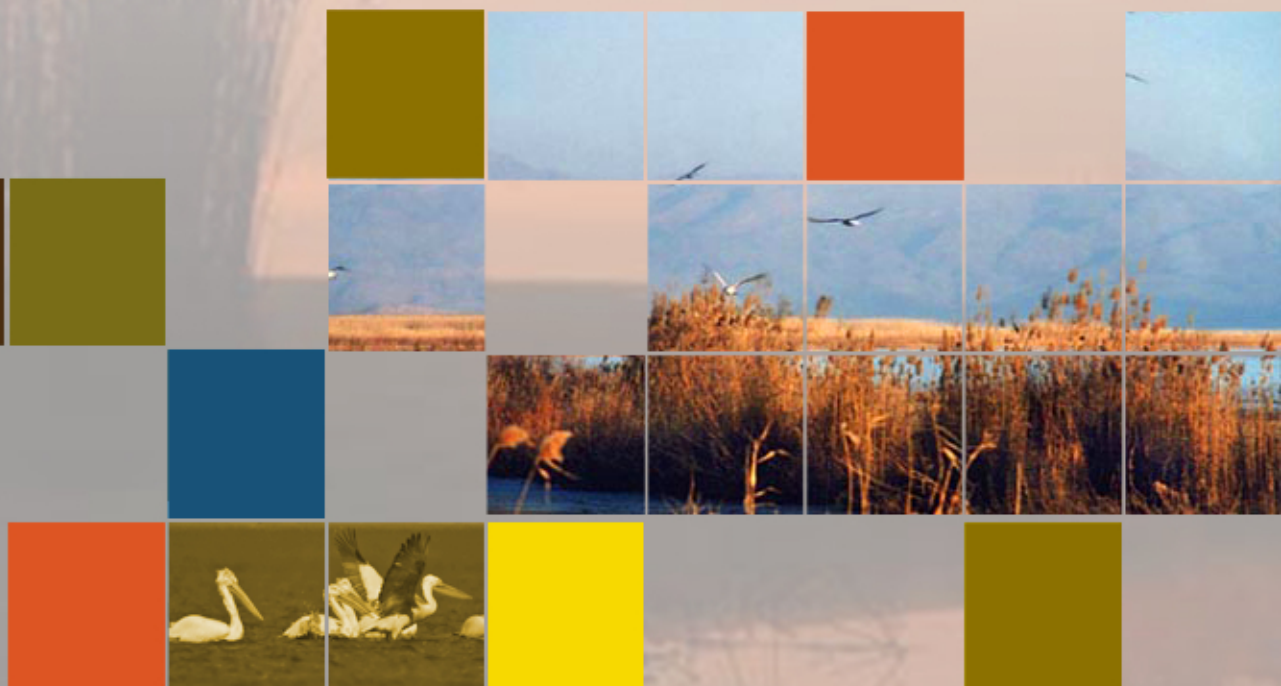

برنامه مدیریت شنگ معمولی در تالاب پریشان

Otter Management Plan

«طرح حفاظت از تالاب های ایران»

مرداد ۱۳۹۱

۱۳۹۱

برنامه مدیریت شنگ معمولی در تالاب پریشان

طرح سرزمین
PLAN4theLAND

طرح حفاظت از
تالاب‌های ایران

اداره کل حفاظت محیط زیست
استان فارس

تهیه کنندگان:

اداره محیط زیست کازرون

اداره آب و فاضلاب کازرون

فرمانداری کازرون

نهادهای مردم نهاد

شورای اسلامی روستاها

جوامع محلی

و

با تسهیلگری انجمن طرح سرزمین

و همکاری طرح حفاظت از

تالاب‌های ایران و اداره کل محیط

زیست فارس

©انجمن طرح سرزمین ۱۳۹۱

انتشار این مطلب جهت استفاده‌های آموزشی و غیر اقتصادی با ذکر مرجع بدون اجازه از مولفین جایز است. پخش و انتشار این اثر در سایر موارد بدون مجوز کتبی از انجمن طرح سرزمین و طرح ملی حفاظت از تالاب‌های ایران مجاز نیست.

صفحه	فهرست مطالب
۴	مقدمه
۵	۱- روش کار
۵	۲- ویژگی های تالاب پریشان
۵	۲-۱- خلاصه ای از ویژگی های دریاچه پریشان
۶	۲-۲- مشخصات فیزیکی دریاچه پریشان
۶	۲-۳- محیط زیست طبیعی دریاچه پریشان
۷	۲-۴- محیط زیست انسانی دریاچه پریشان
۸	۲-۵- ارزش های تالاب پریشان
۸	۳- ارزش های گونه شنگ معمولی و تهدیدات متوجه این گونه در تالاب پریشان
۸	۳-۱- ارزش های شنگ معمولی
۹	۳-۲- عوامل تهدید کننده گونه شنگ در تالاب پریشان
۱۰	۴- هدف اصلی، رویکرد و اهداف اجرایی
۱۰	۴-۱- هدف اصلی
۱۰	۴-۲- رویکرد و نقش ادارات دولتی
۱۱	۴-۳- اهداف اجرایی و اقدامات اساسی
۱۵	۵- ساز و کار تصویب و اجرای برنامه مدیریت شنگ
۱۶	۶- پایش وضعیت گونه شنگ در تالاب پریشان
۱۹	۷- میزان حساسیت و کاربری های مجاز در زیستگاه شنگ در تالاب پریشان

مقدمه

تالاب پریشان از جمله مهم‌ترین تالاب‌های آب شیرین داخلی ایران و یکی از مناطق حفاظت شده تحت نظارت و مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست ایران به شمار می‌رود. ویژگی‌های منحصر به فرد این تالاب سبب گردیده تا این تالاب به عنوان یکی از سایت‌های پایلوت طرح حفاظت از تالاب‌های ایران مورد انتخاب واقع گردد. طرح حفاظت از تالاب‌های ایران با مشارکت سازمان حفاظت محیط‌زیست ایران به عنوان مرجع ملی و برنامه عمران ملل متحد (UNDP) و تسهیلات محیط‌زیست جهانی (GEF) با هدف حذف یا کاهش پایدار فرآیندها و عوامل مخرب تالاب‌ها و تأمین شرایط مدیریت بهینه این زیست‌بوم‌های ارزشمند طبیعی، تعریف و عملیاتی شده است.

طی فرآیندی دو ساله، برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان تدوین و طی دومین سفر هیئت محترم دولت به استان فارس در سال ۱۳۸۷ مورد تصویب قرار گرفت و برای تحقق اهداف آن ساختار مدیریتی تالاب پریشان شامل کارگروه آب و کشاورزی استانداری فارس بعنوان کمیته هماهنگی استانی و همچنین کمیته‌های فنی استانی و کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان شکل گرفت. اکنون دینفعان تالاب در قالب کمیته‌های استانی و محلی مدیریت تالاب پریشان مسول اجرای برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان می‌باشند. از آن جا که رویکرد این برنامه مدیریت رویکردی زیست‌بومی است، کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان می‌کوشد با اتخاذ شیوه‌های مناسب زمینه استفاده پایدار از منابع منطقه را بدون تخریب ارزش‌های تنوع زیستی فراهم آورد. به هنگام تدوین برنامه مدیریت، موضوع احیا، ارتقا و حفاظت از ارزش‌های تنوع زیستی تالاب پریشان به عنوان یکی از راهبردهای اجرایی تعریف و ذیل آن موضوع حفاظت از گونه شنگ نیز مطرح گردیده است. از سوی دیگر گونه شنگ معمولی با نام علمی (*Lutra lutra*) از جمله گونه‌های شاخص زیست‌بوم‌های پاک محسوب می‌شود که امروزه با تهدیدات روز افزونی در تالاب پریشان روبه‌رو است. با توجه به روند خشکسالی به وجود آمده در این تالاب، مطالعه و بررسی وضعیت گونه شنگ در محدوده مورد نظر بیش از پیش ضروری بوده و هدف از تدوین طرح مدیریت پیش رو، تعریف و تدارک چشم‌انداز مشترک و برنامه ریزی اجرایی برای مدیریت گونه شنگ و حفاظت و احیای این گونه ارزشمند در تالاب پریشان است. این طرح در راستای برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان تدوین گشته و بر مشارکت افراد محلی و ترغیب آن‌ها به استفاده خردمندانه از منابع تالاب و افزایش مشارکت بین بخشی به منظور دستیابی به اهداف مشترک مورد نظر و ارتقاء آگاهی عمومی نسبت به اهمیت تالاب پریشان تاکید دارد. «طرح مدیریت شنگ در تالاب پریشان» بر اساس دستاوردهای کارگاه‌های آموزشی و مشورتی که در روستاهای حاشیه تالاب پریشان برای مشارکت جوامع محلی، محیط‌بانان و نمایندگان گروه‌های ذی‌نفع در طول سال ۱۳۹۰ برگزار شد بنا گشته و در نهایت بر اساس دستاوردهای نشست مشورتی در کازرون در اسفند ماه ۱۳۹۰ با شرکت نمایندگان گروه‌های عمده ذی‌نفع و اعضای زیرکمیته تنوع‌زیستی حوضه آبریز تالاب پریشان برگزار تهیه، تدوین و نهایی گردیده است.

۱- روش کار

برای تهیه و تدوین طرح مدیریتی شنگ معمولی در تالاب پریشان، از یک رویکرد مشارکتی استفاده شده است. مشارکت ذی‌نفعان سبب خواهد شد تا نظرات، دانش و منافع افراد و گروه‌های ذی‌ربط در تالاب، در تدوین برنامه لحاظ شود. هدف از این رویکرد افزایش پایداری برنامه و مشارکت گروه‌های ذی‌نفع در اجرای برنامه و پشتیبانی از آن است. فرآیند تدوین برنامه مدیریتی ایجاب می‌کند تا ارزش‌های تالاب و گونه شنگ در کنار آن مورد توجه قرار گیرد و همچنین تهدیداتی که متوجه این گونه ارزشمند است و همچنین ظرفیت‌ها و توانایی‌هایی که در نهادها و گروه‌های اصلی ذی‌ربط برای مدیریت تالاب وجود دارد، به خوبی شناسایی شده و مورد توجه قرار گیرد.

در فرآیند تدوین طرح مدیریتی شنگ در تالاب پریشان کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای سطح آگاهی و حساس‌سازی معلمان، نهادهای مردمی و جوامع محلی در طول سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ برگزار شد. در همین راستا کارگاه‌های مشابهی برای محیط‌بانان و مردم بومی ساکن در روستاهای حاشیه تالاب پریشان برگزار و در نهایت نشست مشورتی برای تدوین نهایی طرح مدیریت شنگ در تالاب پریشان با حضور مردم محلی و اعضای زیرکمیته تنوع‌زیستی و نمایندگان نهادهای دولتی استانی و محلی برگزار گردید. در طرح مدیریت پیش رو ضمن بررسی مشکلات و تهدیدات شنگ در تالاب پریشان راهکارهای لازم برای کاهش این موضوعات در آینده مورد بررسی قرار گرفت و مسئولیت‌های نهادهای اجرایی نیز معین گردید.

۲- ویژگی‌های تالاب پریشان

۲-۱- خلاصه‌ای از ویژگی‌های دریاچه پریشان

تالاب پریشان در فاصله ۱۲ کیلومتری جنوب غربی کازرون و در منتهی‌الیه جنوب‌شرقی سلسله جبال زاگرس در موقعیت ۲۹،۳۰ شمالی و ۵۱،۴۷ شرقی و ۸۲۰ متر بالاتر از سطح دریاهای آزاد واقع گردیده است. بر اساس داده‌های موجود وسعت این تالاب بسته به میزان بارندگی سالانه و سال‌های خشکسالی و ترسالی متغیر بوده و بین حداقل ۰ تا حداکثر ۵۰ کیلومترمربع برآورد می‌شود. به طور کلی میانگین مساحت تالاب پریشان ۲۰ کیلومترمربع بوده اما این مقدار در سال ۸۶-۸۷ به ۱۰ کیلومترمربع کاهش پیدا کرده است. همچنین مساحت حوضه آبخیز تالاب پریشان ۲۷۰ کیلومتر مربع برآورد می‌شود. این دریاچه به دلیل قدمت، موقعیت جغرافیایی و طبیعی و ورود انواع پساب‌های کشاورزی جزء دریاچه‌های پر تولید به شمار می‌رود. هم‌چنین به دلیل وجود گیاهان آبی و جلبک‌های تک‌یاخته‌ای و کفزیان متنوع، محیط مناسبی برای رشد چند گونه از ماهیان را فراهم نموده است. زیست‌بوم مورد نظر را می‌توان به دلیل اهمیت و ارزش‌های بوم‌شناختی آن در زمره زیست‌بوم‌های آبی نادر فلات مرکزی ایران به شمار آورد. این تالاب که در اقلیم به نسبت گرمسیری، با زمستان معتدل برخوردار است؛ موجب جلب و جذب تعدادی از انواع گونه‌های پرندگان بومی و مهاجر آبی و خشکی‌زی گردیده است. مهیا بودن شرایط زیستگاهی مناسب موجب شده است که جوجه‌آوری تعداد زیادی از گونه‌ها در این منطقه صورت گیرد. از دیگر موارد مورد اهمیت بوم‌شناختی تالاب پریشان علاوه بر گونه‌های جانوری می‌توان به گونه‌های گیاهی آبی نیز اشاره کرد. این منطقه نخستین بار در سال ۱۳۵۱ با وسعت ۱۹۱۰۰۰ هکتار به عنوان منطقه حفاظت شده بین‌المللی ارژن و سپس در سال ۱۳۵۳ به نام پارک ملی اژن رسمیت یافت. سپس در طی چند مرحله در سال ۱۳۵۳ با کاهش مساحت آن تا حدود

۶۵۷۵۰ هکتار، محدوده حفاظتی آن به تصویب شورای عالی محیط‌زیست رسید و در سال ۱۳۵۸ به عنوان منطقه حفاظت شده ارژن و پریشان نام گرفت و وسعت آن به ۵۰۰۰۰ هکتار کاهش پیدا کرد.

۲-۲- مشخصات فیزیکی دریاچه پریشان

از دیدگاه ساختاری و زمین‌شناسی، دریاچه پریشان در پهنه زاگرس چین‌خورده قرار گرفته است. جنس رسوبات و سنگ‌های تشکیل دهنده در این منطقه کربناتی بوده و سنگ‌های شیلی، گچی و مارن در اولویت‌های بعدی هستند. از این رو کیفیت آب‌های زیرزمینی به دلیل آن که از منابع کارستیک فراهم می‌شوند خوب بوده و محدودیت چندانی ندارد. گسل پریشان مهم‌ترین گسل حوضه دریاچه پریشان بوده و گسلی فعال است که پویش آن موجب لرزه‌هایی در منطقه می‌گردد. این گسل با سازوکار راندگی همراه با امتداد لغز راست بر، در شمال کازرون و در دامنه جنوب باختری تاقدیس‌های شمال دشت کازرون و در شمال دریاچه پریشان امتداد دارد. گسل پریشان طول ۹۰ کیلومتر و آزمون ۱۳۵ درجه دارد و انشعابی از گسله بنیادی کازرون و از شمار گسله‌های رویداد زاگرس بوده و سرانجام به گونه‌ای چند شاخه‌ای به گسل کره‌بس می‌پیوندد. آبرفت‌های دشت کازرون (شاپور- پریشان) از پوشش خاک زراعی در قسمت سطحی و رسوبات قلوه سنگ، شن، ماسه، سیلیت، رس و قطعاتی از واریزه‌های آهکی تا عمق ۱۰۰ الی ۱۳۰ متری تشکیل شده است. از نظر مورفولوژی، این دشت کاملاً مسطح نبوده و تپه‌ماهورهای گچساران و آسماری و سازند بختیاری و رسوبات رودخانه‌ای و پلکانی در مراکز دشت‌های مذکور دیده می‌شود.

حوضه آبریز دریاچه در حدود ۲۷۰۰۰۰ هکتار است. سطح دریاچه به صورت فصلی و برحسب شرایط هیدرولوژیکی به طور معمول بین ۲۵۰۰ تا ۵۲۰۰ هکتار تغییر می‌کند. بر اساس اطلاعات و مستندات موجود، در بعضی خشکسالی‌های شدید (۱۳۴۶) تالاب عملاً به تمامی خشک شده است. متوسط بارش سالانه این منطقه در حدود ۴۵۰ میلی‌متر است که بین ۲۲۰ تا ۷۰۰ میلی‌متر در سال متغیر است. ظرفیت تبخیر در این منطقه بالا است. متوسط تبخیر سالانه در حدود ۲۴۷۰ میلی‌متر و دامنه تغییرات آن بین ۱۶۰۰ تا ۳۳۵۰ میلی‌متر است. دریاچه پریشان به طور کلی یک بدنه آبی کم عمق با بستر کم و بیش غیر قابل نفوذ است. عمق آب در عمیق‌ترین نقطه دریاچه در شرایط پرآبی کمتر از ۵ متر و در شرایط کم آبی کمتر از ۲ متر است.

۲-۳- محیط‌زیست طبیعی دریاچه پریشان

وجود زیست‌بوم‌های طبیعی متنوع و پوشش گیاهی و جانوری قابل تأمل در ایران بی شک کشورمان را به یکی از جذاب‌ترین کانون‌های تنوع‌زیستی جهان مبدل ساخته است. اهمیت زیست‌بوم‌های آبی به عنوان زیست‌بوم‌های غیر قابل جایگزین برای زیست‌مندان وابسته به آن‌ها و نیز به جهت نگهداری تنوع‌زیستی بسیاری از گونه‌های جانوری و گیاهی لزوم حفاظت از این مناطق را دو چندان نموده است. کشور ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی ویژه به دلیل داشتن شرایط ویژه همه ساله پذیرای گروه زیادی از پرندگان مهاجر است که از مناطق سردسیر شمالی به زیستگاه‌های تالابی و آبی ایران مهاجرت می‌نمایند و در طول مهاجرت خود در تالاب‌های مهم ایران توقف و زمستان‌گذرانی می‌نمایند. بنابراین ایران یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین پناهگاه‌های ایستگاهی پرندگان زمستان‌گذران به شمار می‌رود. در این میان استان فارس با دارا بودن بودن تالاب‌ها و محیط‌های آبی غنی، هر ساله پذیرای جمعیت‌های قابل توجهی از پرندگان مهاجر، شامل گونه‌های مختلف آبرزی و کنار آبرزی است. به طور کلی براساس آمار ارائه شده از سوی اداره کل محیط‌زیست استان فارس تاکنون ۲۰۲ گونه

پرنده در تالاب بین‌المللی پریشان در تمامی فصل‌های مختلف مورد شناسایی و سرشماری قرار گرفته است. هم چنین تعداد ۳۱ گونه پستاندار، ۳ گونه دوزیست، ۱۹ گونه خزنده، ۱۷ گونه سخت بالپوشان و ۱۳ گونه ماهی تاکنون از تالاب پریشان گزارش شده است. در بررسی‌هایی که در سال ۱۳۸۳ به منظور بررسی فونستیک و زیست‌محیطی سخت بالپوشان آبی سواحل شرقی و غربی دریاچه پریشان صورت گرفته است؛ در مجموع ۱۸ گونه حشره آبی متعلق به ۱۰ خانواده و ۱۸ جنس جمع‌آوری و شناسایی گردیده است که از این تعداد دو خانواده، پنج جنس و شش گونه برای اولین بار از ایران گزارش شده است. بررسی فلوریستیک تالاب بین‌المللی پریشان که به شناسایی کل گونه‌های گیاهی تالاب پریشان اعم از گیاهان آبی، ساحل‌زی، تپه‌زی و کوه‌سری حوزه تالاب پرداخته است؛ منجر به شناسایی ۲۶۹ گونه گیاهی، متعلق به ۲۰۴ جنس و ۶۸ خانواده گردیده است. تالاب پریشان به صورت تقریبی از همه جهات به وسیله زمین‌های کشاورزی احاطه شده است. در ارتفاعات شمالی گونه‌ای از پوشش جنگلی مناطق نیم خشک متشکل از درخت‌های پراکنده بلوط وجود دارد. در ارتفاعات بالاتر تراکم درختان بیشتر است.

۲-۴- محیط زیست انسانی دریاچه پریشان

تعداد ۱۸ روستا در اطراف تالاب وجود دارد که از لحاظ تقسیمات کشوری، در بخش مرکزی شهرستان کازرون واقع اند. تمرکز عمده جمعیت در منتهی‌الیه غربی (حاشیه شهر کازرون) و در امتداد نوار جنوبی است. این داده‌ها نشان می‌دهد که تعداد کل جمعیت در ۱۸ روستای اطراف دریاچه پریشان بر اساس آمار نفوس و مسکن ۱۳۸۵ برابر با ۱۰۸۸۸ نفر است. در کل منطقه مورد مطالعه در سال ۱۳۸۵ از مجموع ۱۰۸۸۸ نفر جمعیت ۶ ساله و بیشتر، ۷۵۶۴ نفر یعنی معادل ۶۹/۴۷٪ باسواد هستند. در حال حاضر بخش عمده جمعیت ساکن در روستاها را فارس‌ها و ترک‌ها قشقای تشکیل می‌دهند و از سویی دیگر لرهای کهگیلویه و عشایر عرب استان فارس از اقلیت‌های این منطقه هستند. سرشماری کشاورزی سال ۱۳۸۳ اطلاعات مربوط به سطح فعالیت‌های کشاورزی نشان می‌دهد بیشترین سهم از اراضی دیم به کشت محصول گندم با ۵۷/۳۲ درصد اختصاص داشته است. پس از گندم دیم، محصول جو بیشترین سهم از اراضی زراعت دیم را به خود اختصاص داده است. موجود روزانه ۱۱۴۶ مترمکعب فاضلاب از مراکز روستایی حاشیه تالاب پریشان تولید می‌گردد که تخمین زده می‌شود که میزان ۵۳۴ مترمکعب از آن روانه تالاب پریشان شود. همچنین بر اساس استانداردهای موجود، میزان ماده آلی به ازاء هر نفر در جوامع روستایی در حدود ۳۰ گرم در روز محاسبه می‌شود. بنابراین روزانه از میزان ۳۲۷ کیلوگرم ماده آلی، به طور تقریبی میزان ۱۵۳ کیلوگرم وارد تالاب پریشان می‌گردد. از سویی دیگر صید ماهی پیش از خشک شدن تالاب، چرای دام در مراتع تالابی و نیز برداشت نی موجب برخورد میان روستائیان و تالاب پریشان بوده است. به ویژه روش‌های سنتی صید ماهی فشار سنگینی را بر منابع ماهیان دریاچه تحمیل کرده است.

۲-۵- ارزش‌های تالاب پریشان

ارزش‌های متفاوتی به شرح زیر برای تالاب پریشان تانکون مطرح شده است که بسیاری از این ارزش‌ها به طور مستقیم با تالاب، کارکردها و خدمات آن مرتبط هستند. حفظ این ارزش‌ها ایجاب می‌کند که کارکردهای تالاب پایدار به صورت طبیعی همچنان باقی بمانند. در جدول ذیل به اهم ارزش‌های تالاب پریشان اشاره شده و به اختصار درباره هر یک توضیحاتی ارائه شده است.

فهرست ارزش‌های تالاب پریشان

ردیف	ارزش	شرح
۱	تأمین منابع آب	تالاب پریشان به طور مستقیم به عنوان یک منبع تامین آب روستاها مورد استفاده قرار نمی‌گیرد، اما دارای تاثیر بسیار زیاد بر تراز آب‌های زیرزمینی در آبخوان‌های اطراف تالاب است.
۲	تعدیل آب و هوا	نشانه‌های مختلف زیستی و اقلیمی، حاکی از تاثیر قابل توجه تالاب بر تعدیل اقلیم در منطقه است.
۳	صیادی	تالاب پریشان یک منبع مهم دارای استعداد زیاد برای بازپروری، صید و ذخایر ماهیان بومی به شمار می‌رود.
۴	گردشگری	مناظر جذاب تالاب و مناطق اطراف آن از پتانسیل جالب توجهی برای توسعه گردشگری برخوردار است.
۵	تنوع زیستی	تالاب پریشان به لحاظ برخورداری از ارزش‌های بوم‌شناختی تنوع‌زیستی غنی به ویژه پرندگان دارای اهمیت بسیار زیادی است.
۶	پالایش و جذب آلاینده‌ها	حجم قابل ملاحظه‌ای از آلاینده‌های وارد شده به تالاب مواد مغذی و باقیمانده‌های سموم کشاورزی در بستر تالاب و یا به وسیله گیاهان آبی جذب می‌شود.
۷	طبیعت‌گردی	طبیعت‌گردی از جمله پایدارترین نوع گردشگری به شمار می‌رود که تالاب پریشان در این زمینه دارای ارزش‌های بسیار زیاد بوده و از جمله محیط‌های تالابی بسیار با اهمیت به شمار می‌رود.
۸	تحقیق و آموزش	دریاچه پریشان به دلیل دارا بودن محیط منحصر به فرد و همچنین وجود مراکز آموزش عالی در پیرامون آن برای پژوهشگران از جذابیت بسیار زیادی برخوردار است.
۹	قایقرانی	تالاب پریشان دارای جاذبه فراوانی برای دوستدارن طبیعت برخوردار است به ویژه آن‌هایی که علاقه‌مند به قایقرانی ورزشی هستند.
۱۰	چرای دام	آب‌های کم عمق، نیزارهای موجود در اطراف تالاب و چراگاه‌های اطراف تالاب زیستگاه مناسبی را برای چرای گاومیش، گوسفند، گاو و اسب فراهم آورده و مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳- ارزش‌های گونه شنگ معمولی و تهدیدات متوجه این گونه در تالاب پریشان

۳-۱- ارزش‌های گونه شنگ

به طور معمول ارزش اقتصادی و زیباشناسی شنگ‌ها در میان پراکنش کشورهایی که در آن پراکنش دارند به دلیل استفاده از پوست آن‌ها بوده است. پژوهش‌های علمی بر روی شنگ در مدیریت زیستگاه این گونه تأثیر به سزایی داشته و دارد. شنگ گونه‌ای گوشت‌خوار و در رأس هرم غذایی قرار دارد و مطالعات پژوهشی و علمی بر این گونه در حفاظت، مدیریت و احیای

زیستگاه‌های این گونه و حتی سایر گونه‌ها موثر بوده است. در برخی موارد بررسی ژنتیکی و مطالعات خون‌شناسی^۱ بر روی شنگ در جهت بررسی بیماری‌هایی که این گونه به آن مبتلا است، بسیار مفید بوده و به پژوهشگران کمک کرده تا از همه‌گیر شدن این بیماری‌ها و امراضی که ممکن است گاه‌آ با سایر گونه‌ها و حتی انسان مشترک باشد جلوگیری به عمل آورند.

فهرست ارزش‌های گونه شنگ

ردیف	ارزش	شرح
۱	شاخص سلامت آب	شنگ‌ها در رأس چرخه غذایی قرار دارند به همین دلیل معمولاً به عنوان شاخص سلامت رودخانه‌ها و تالاب‌ها شناخته می‌شوند.
۲	فراری دادن باکلان‌ها از محل ماهی‌ها	باکلان‌ها و گونه‌های شکارچی شناخته شده دیگر از شنگ پرهیز می‌کنند.
۳	از بین بردن ماهی‌های بیمار	شنگ‌ها برای مکان‌هایی که آبی‌پروری انجام می‌شود مفید هستند شنگ‌ها با صید کردن ماهی‌های بیمار و مجروح به بهبود سلامت استخرهای پرورش ماهی کمک می‌کنند
۴	منبع غذایی برای سایر جانوران	درب برخی منابع از شنگ به عنوان طعمه و منبع غذایی سایر حیوانات مانند پرندگان شکاری و گرگ‌ها یاد شده است.
۵	تشخیص محل ماهی‌ها از طریق حضور شنگ	به دلیل آن که انتظار می‌رود ماهی مهم‌ترین ماده غذایی در رژیم غذایی لذا بسیاری براین باورند که از طریق تعیین حضور آن‌ها می‌توان به مکان حضور ماهی‌ها پی برد.
۶	ارزش اقتصادی	مو یا همان خز شنگ‌ها ارزش اقتصادی فراوانی دارد. قرن‌هاست که تجارت پوست شنگ در سرتاسر جهان رواج دارد. تمامی ویژگی‌های منحصر به فرد شنگ باعث گردیده تا بسیاری از شکارچیان با گذاشتن تله اقدام به شکار و استفاده از پوست این حیوان کنند.
۷	ارزش‌های پزشکی و درمانی	عده‌ای بر این باور هستند که پوست زیبای شنگ، خواص درمانی اجزای بدن و کمیاب بودن این گونه دلایل ارزش‌مندی این گونه به شمار می‌رود.

۳-۲- عوامل تهدید کننده گونه شنگ در تالاب پریشان

آنچه را که امروزه تحت عنوان عوامل تهدیدکننده یک گونه بیان می‌کنیم در واقع عواملی هستند که به صورت مستقیم و یا به صورت غیر مستقیم در طول مدت زمان (کوتاه یا بلند) بقای گونه را به خطر می‌اندازند. این عوامل گاهی آن چنان اثراتی دور از تصور دارند که در نتیجه آزمایش‌ها و بررسی‌های دقیق امکان مشاهده اثرات مخرب آن‌ها وجود دارد. به هر حال واقعه اسفبار آن است که با وجود برنامه‌ریزی‌ها و مطالعات گسترده‌ای که بشر برای پیشرفت تکنولوژی یا یک صنعت خاص انجام می‌دهد و در راستای آن منابع تجدید ناپذیر زیادی را مورد استفاده قرار می‌دهد تمهیدات کمتری را برای حفظ منابع طبیعی مانند گیاهان و حیات‌وحش می‌اندیشند در حالی که برای بقا و ادامه پیشرفت صنعتی به این منابع احتیاج وافر دارند.

برهم خوردن تعادلات بوم‌شناسی ناشی از رفتارهای انسان در طبیعت و فعالیت‌های انسانی باعث به خطر افتادن زندگی بسیاری از گونه‌های حیات‌وحش و حتی ناپدید شدن آن‌ها شده که گونه شنگ نیز از این امر مستثنی نیست. به طور معمول عوامل تهدیدکننده گونه‌های حیات‌وحش را به دو دسته طبیعی و غیر طبیعی تقسیم‌بندی می‌کنند. در هر مقطع از زمان

^۱ Hematology

عامل تهدیدکننده غیر طبیعی تغییر کرده و برحسب نیازهای بشری و نوع پیشرفت صنعت، این عوامل شدیدتر، نابهنجارتر و خطرناک‌تر شده است.

۴- هدف اصلی، رویکرد و اهداف اجرایی

هدف از تدوین این طرح ارائه راهکارهای اجرایی در چارچوب ایجاد یک نظام مدیریتی تلفیقی بر مبنای مدیریت زیست‌بوم حوضه آبخیز برای کاهش تهدیدات عمده‌ای است که متوجه این گونه در این منطقه حفاظت شده تالابی است. اتخاذ این رویکرد از آن جهت ضروری است که توسعه سریع فعالیت‌های مختلف در منطقه، کاهش منابع آب و ویژگی‌های بوم‌شناختی تالاب را تحت تأثیر قرار داده است و این در حالی است که ساختار کنونی و رویکردهای سنتی موجود برای مدیریت تالاب قادر نیست به نحو مطلوب نیازهای مردم محلی و نیز فعالیت‌های مخربی که در پیرامون منطقه تالاب در جریان است را مورد توجه، کنترل و اداره نماید.

همچنین در صدد ارائه راهکاری بر مبنای ارزش‌ها و مزایای گونه مورد نظر در کنار و فواید زیست‌بوم موجود است. طرح پیش‌رو بر مشارکت گروه‌های ذی‌نفع به ویژه افراد بومی استوار بوده و در راستای تشویق آن‌ها به استفاده خردمندانه از منابع تالاب و تنوع‌زیستی موجود در آن تدوین شده و همان‌طور که پیشتر نیز ذکر شد بر لزوم افزایش مشارکت‌های بین‌بخشی به منظور دستیابی به اهداف مشترک موردنظر و ارتقاء آگاهی‌ها عمومی نسبت به اهمیت گونه شنگ تأکید ویژه دارد.

۴-۱- هدف اصلی

طرح جامع مدیریت تالاب پریشان، موضوع گونه شنگ را در راستای تحقق هدف راهبردی شماره یک خود مبنی بر احیا، ارتقا و حفاظت از ارزش‌های تنوع زیستی تالاب پریشان تعریف کرده است و لذا هدف اصلی طرح مدیریت گونه شنگ با الهام از راهبرد برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان "حفاظت و احیای گونه شنگ و بهبود وضعیت زیستگاه این گونه در تالاب پریشان" تعریف می‌گردد.

۴-۲- رویکرد و نقش ادارات دولتی

رویکردی که در تدوین طرح مدیریت گونه شنگ به کار گرفته شده است، از «رویکرد مدیریت زیست‌بومی» بهره گرفته است، به این معنا که

۱. معتقد است مردم جزء اصلی زیست‌بوم‌ها هستند؛
۲. جوامع محلی دارای بیشترین انگیزه برای مدیریت پایدار زیست‌بوم خود هستند. تداوم زندگی هیچ کس بیش از آن‌ها در معرض تهدیدهای زیست‌محیطی نیست؛
۳. جوامع محلی به سبب نزدیکی با آن زیست‌بوم دارای دانش و معلوماتی ویژه‌اند که با ترکیب با دانش علمی روز می‌تواند به مدیریت متوازن و پایدار زیست‌بوم بینجامد.
۴. موفقیت در پایداری منابع و حفظ تنوع‌زیستی را در گرو اعمال شیوه مدیریت جامع و همکاری همه دست‌اندرکاران می‌داند.

۴-۳ - اهداف اجرایی و اقدامات اساسی

با اتکا به رویکرد یاد شده و جهت نیل به هدف کلی این طرح مدیریتی، اهداف اجرایی ذیل در نظر گرفته شده و ذیل آن برنامه اجرایی و مسئولیت ها نیز تعریف شده است.

هدف اجرایی ۱: بهبود و ارتقای وضعیت زیستی گونه شنگ در تالاب پریشان،

هدف اجرایی ۲: ارتقای آگاهی عمومی درباره ارزش ها و عوامل تهدیدکننده گونه شنگ و جلب مشارکت عمومی در مدیریت آن،

البته آشکار است که رسیدن به این اهداف مستلزم برنامه ریزی های کوتاه مدت و نیز درازمدت است. در شرایط بحران خشک-سالی، چه بسا در وهله نخست اجرای اقدامات واکنش اضطراری و فراهم آوردن زمینه هایی برای حفظ و احیای این گونه در شرایط بحرانی بعنوان اولویت های مدیریتی منظور گردد و در عین حال ضمن پاسخ گویی به نیازهای عاجل از جهت گیری به سمت هدف های درازمدت نیز غفلت نشود و پیش بردن این دو فرآیند هم زمان صورت پذیرد.

هدف اجرایی ۱: بهبود و ارتقای وضعیت زیستی گونه شنگ در تالاب پربشان،

اهداف و موضوعات اصلی	اقدامات	نهاد مسئول (*) / نهاد همکار (✓)											
		اداره کل محیط زیست فارس	اداره کل منابع طبیعی	سازمان جهاد کشاورزی	دانشگاه‌ها و آموزش پرورش	شورای روستاها و دهیاری‌ها	استانداری فارس	سازمان میراث فرهنگی	اداره کل شیلات	اداره کل راه و شهرسازی	شرکت آب منطقه ای	دادگستری	تشکل‌های مردم نهاد
کنترل منابع آلاینده زیستگاه شنگ	پاک‌سازی بستر دریاچه	*		✓		✓	✓	✓				✓	✓
	آموزش به گروه‌های مخاطب جوامع محلی												
	تدوین و اجرای طرح کنترل و مدیریت آلاینده‌ها در زیستگاه شنگ												
	جایگزین نمودن قایق‌های موتوری به وسیله قایق‌های پدالی یا پارویی												
	تهیه برنامه زمانی جهت فعالیت قایق‌های موتوری و نظارت بر اجرای آن												
	توسعه و اجرای طرح کشاورزی پایدار در اراضی کشاورزی محدوده زیستگاه گونه شنگ												
جلوگیری از ورود گونه‌های غیر بومی	شناسایی گونه های غیربومی و بررسی تاثیر حضور آن‌ها در تالاب	*	✓	✓				✓					
	اجرای برنامه زون‌بندی و انجام پایش به منظور اطمینان از کنترل ورود گونه‌های غیربومی												
	نظارت و جلوگیری از ورود گونه‌های غیربومی تهدید کننده اعم از جانوری و گیاهی												
	بررسی رابطه بوم‌شناختی و حفظ گونه‌های جانوری موجود در زنجیره غذایی گونه شنگ												
حفظ پوشش گیاهی	نظارت و جلوگیری از تخریب و آتش‌زدن پوشش گیاهی و نیزارها	*		✓								✓	✓
	پایش منظم وضعیت پوشش گیاهی												
	بررسی رابطه بوم‌شناختی و حفظ گونه‌های گیاهی موجود در زنجیره غذایی گونه شنگ												
تثبیت حریم	ارزیابی به موقع اثرات زیست‌محیطی مربوط به پروژه‌های عمرانی نظیر راه‌سازی	*	*	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	

													کسب مجوز از کمیته‌های مدیریت تالاب پریشان و ارگان‌های ذیربط جهت اجرای طرح‌های عمراتی	زیستگاه شنگ
													تهیه نقشه تالاب و بررسی مالکیت‌ها در محدوده زیستگاه شنگ	
													برطرف نمودن تعارضات و تثبیت حریم زیستگاه شنگ	
													علامت‌گذاری مرز زیستگاه شنگ و نصب شناورهای راهنما	
													نظارت و جلوگیری از تصرف و تغییر کاربری اراضی در زیستگاه شنگ	
	✓		*		✓			✓		✓	✓	*	انجام طرح‌های واکنش اضطراری جهت حفظ و احیای گونه شنگ و سایر گونه‌های گیاهی و جانوری موجود در زنجیره غذایی گونه شنگ	بحران خشکسالی

هدف اجرایی ۲: ارتقای آگاهی عمومی در خصوص ارزش‌ها و عوامل تهدیدکننده گونه شنگ و جلب مشارکت عمومی در مدیریت آن،

اهداف و موضوعات اصلی	اقدامات	نهاد مسئول (*) / نهاد همکار (✓)												
		اداره کل محیط زیست فارس	اداره کل منابع طبیعی	سازمان جهاد کشاورزی	دانشکده‌ها و آموزش پرورش	شورای روستاها و دهیارها	استانداری فارس	سازمان میراث فرهنگی	اداره کل شیلات	اداره کل راه و شهرسازی	شرکت آب منطقه‌ای	دادگستری	تشکل‌های مردم نهاد	رسانه‌های عمومی
افزایش آگاهی عمومی	انجام برنامه های آموزشی برای گروه‌های هدف نظیر صیادان، گردش‌گران، دانش‌آموزان، کشاورزان	*												
	حساس‌سازی گروه‌های ذی‌نفع و اثر گذار بر تالاب و به طور ویژه گونه شنگ از طریق: انتشار بروشور، جزوه، کتاب و پوستر، برگزاری کارگاه و سمینار، تهیه و نمایش فیلم‌های ساده آموزشی		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	
	تهیه اطلاعات برای رسانه‌ها و اطلاع رسانی عمومی													
	برگزاری جشنواره‌های محلی													
ارتقای مدیریت گونه شنگ با مشارکت جوامع محلی	شناسایی نیروهای داوطلب محلی جهت مشارکت در فعالیت‌های محیط‌زیستی	*												
	انسجام، آموزش و شکل‌گیری گروه پیشرو محلی جهت حفاظت و پایش گونه شنگ		✓	✓								✓		
	توانمندسازی گروه محلی جهت تهیه، ارائه و اجرای طرح‌های حفاظت و احیای تنوع زیستی													
	مدیریت گونه شنگ و زیستگاه آن با مشارکت جوامع محلی													

۵- ساز و کار تصویب و اجرای برنامه مدیریت شنگ

یکی از مهم‌ترین بخش‌های هر سند راهبردی پیش‌بینی سازوکارهایی متناسب با اهداف منظور شده در سند جهت تصویب و اجرای آن خواهد بود. پیش از این طی فرآیندی مشارکتی برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان تدوین و طی دومین سفر هیئت محترم دولت به استان فارس در سال ۱۳۸۷ مورد تصویب قرار گرفت و برای تحقق اهداف آن ساختار مدیریتی تالاب پریشان شامل کارگروه آب و کشاورزی استانداری فارس بعنوان کمیته هماهنگی استانی و همچنین کمیته‌های فنی استانی و کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان شکل گرفت. همچنین علاوه بر کمیته‌های مدیریتی فوق تعداد پنج زیرکمیته تخصصی بمنظور تقویت کمیته‌های مدیریتی و تسريع و تسهيل در امر تصميم‌سازی تشکیل و آغاز بکار نموده اند که از آن جمله می‌توان به زیرکمیته تنوع زیستی تالاب پریشان اشاره نمود.

از این رو، برای پیشبرد اهداف برنامه مدیریت گونه شنگ در تالاب پریشان پیشنهاد می‌شود که زیر کمیته تنوع زیستی مسئولیت برنامه‌ریزی، تصمیم‌سازی و اجرای این برنامه مدیریت را همزمان با مسئولیت‌های جاری خود در قالب برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان عهده دار گردد. در این راستا زیرکمیته تنوع زیستی می‌بایست در گام نخست نسبت به طی نمودن مراحل تصویب و ابلاغ برنامه مدیریت گونه شنگ در تالاب پریشان از مجرای کمیته‌های مدیریت محلی و هماهنگی استانی تالاب پریشان اقدام نماید. لازم به ذکر است که برنامه مدیریت گونه شنگ در تالاب پریشان تا پایان سال ۱۳۹۵ معتبر بوده و قابل اجرا خواهد بود ولی پس از آن با توجه به موفقیت و چالش‌هایی که پشت سر گذاشته است مورد بازبینی قرار خواهد گرفت. اهم مسوولیت‌های زیر کمیته تنوع‌زیستی در باره این برنامه عبارت خواهد بود از:

ا) ارائه سند حاضر به کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان، توضیح بندهای آن و کوشش در جهت یافتن راهکارهایی برای تحقق اهداف منظور شده؛

ب) بررسی کارشناسی و ارزیابی طرح‌های پیشنهادی مدیریت گونه شنگ و ارائه نسخه نهایی طرح‌ها به کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان؛

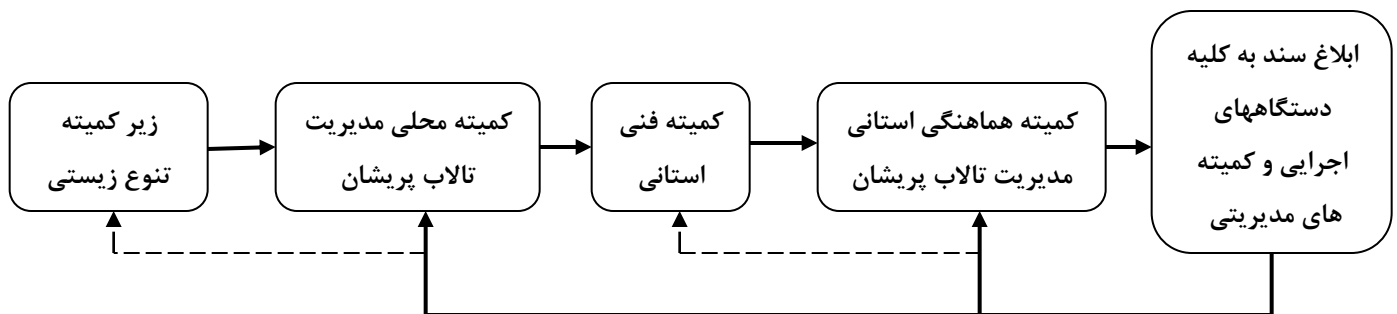
ت) پایش و ارزشیابی نحوه اجرای طرح‌های مرتبط با مدیریت گونه شنگ و کسب اطمینان از تطبیق این طرح‌ها با اهداف راهبردی «برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان»؛

ث) برنامه‌ریزی سالانه برای گسترش طرح‌های مدیریت گونه شنگ و ارائه آن‌ها به کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان و همچنین کوشش برای جذب اعتبارات لازم.

اعضای زیر کمیته تنوع‌زیستی بنا بر «سند مدیریت جامع تالاب پریشان» عبارت اند:

- اداره کل محیط زیست فارس و محیط‌زیست کازرون (رئیس و دبیر زیرکمیته)؛
- فرمانداری کازرون؛
- اداره منابع طبیعی کازرون؛

- اداره امور آب کازرون؛
- اداره جهاد کشاورزی کازرون؛
- بهداشت و درمان شهرستان کازرون؛
- اداره کل شیلات فارس؛
- دادگستری کازرون؛
- دانشگاه شیراز؛
- سازمان‌های غیر دولتی عضو در کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان؛
- نمایندگان شوراهای روستایی عضو در کمیته محلی مدیریت تالاب پریشان؛

فرآیند تصویب و ابلاغ برنامه مدیریت شنگ در تالاب پریشان

۶- پایش وضعیت گونه شنگ در تالاب پریشان

پایش در اصل ابزاری است برای اندازه گیری نتایج اقدامات مدیریتی و برآورد وضعیت موجود محیط تالابی و میزان تغییر آن. برنامه پایش معمولاً بهتر است قبل از انجام اقدامات مدیریتی انجام گیرد. به طور کلی میزان موفقیت هر طرح مدیریتی و دستیابی به اهداف آن طرح را برنامه پایش تعیین می‌کند. در فرایند برنامه‌ریزی مدیریتی تالاب پریشان و براساس نتایج کارگاه مشارکتی پایش تالاب پریشان (اردیبهشت ماه ۱۳۸۷)، در مجموع هفت پروتکل برای بررسی تنوع‌زیستی تالاب پریشان، سه پروتکل به منظور بررسی ویژگی‌های هیدرولوژیکی و شش پروتکل نیز جهت مطالعه ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی این تالاب تهیه شده که تمامی این پروتکل‌ها، شاخص‌های مدیریتی را نیز پوشش می‌دهند. برنامه پایش تالاب پریشان اطلاعات لازم در زمینه تنوع‌زیستی این تالاب را در غالب شاخص‌های مورد نظر و با استفاده از پروتکل‌های مربوطه جمع‌آوری و با اهداف راهبردی متناسب با آن مقایسه خواهد نمود.

لذا این سند به منظور پایش وضعیت گونه شنگ به نتایج کارگاه پایش تالاب پریشان و آنچه در قالب برنامه مدیریت جامع تالاب پریشان لحاظ گردیده استناد می‌نماید. بر این اساس پروتکل پایش گونه شنگ به شرح جدول ذیل جهت انجام پایش مورد استفاده قرار خواهد گرفت. لذا پایش منظم وضعیت گونه شنگ به صورت سالانه و با مسئولیت مستقیم اداره کل حفاظت محیط‌زیست فارس خواهد بود و جوامع محلی با پشتیبانی تشکلهای مردم نهاد و دانشگاه‌ها در اجرای برنامه پایش مشارکت خواهند داشت.

پروتکل مربوط به پایش گونه شنگ در تالاب پریشان

۱	پروتکل: شنگ
۲	هدف: به منظور ارزیابی وضعیت جمعیت شنگ و زیستگاه آن و بهبود آن‌ها در راستای اهداف طرح مدیریت
۳	شیوه پایش:
۳-الف	مواردی که باید پایش شوند: پایش باید شامل برآورد موارد ذیل باشد: - حضور و غیاب شنگ و تعیین محدوده زیستگاه آن - درصد تلفات (مرگ و میر و غیره) - مطالعات لازم روی لاشه حیوان
۳-ب	روش‌های پایش: در اجرای برنامه می‌بایست از دستورالعمل‌های استاندارد جهت شناسایی روش کار استفاده نمود از جمله: - تعیین حضور جانور از طریق مشاهده مدفوع و رد پا و بقایاء تغذیه یا مشاهده مستقیم (در صورت امکان) - تهیه نقشه محدوده زیستگاه در مقیاس 1:25000 - انجام اندازه‌گیری‌های مرسوم بر روی لاشه جانور - تعیین علل مرگ و تهدیدات اصلی از طریق تشریح جانور و همچنین تعامل و صحبت با جامعه محلی (به ویژه صیادان)
۳-ج	محل اجرای پایش: سواحل دریاچه پریشان و کانال‌های آب و رودخانه‌ها و چشمه‌های اطراف
۳-د	نقشه
۳-و	زمان اجرای پایش: مطالعات ماهانه در سال اول و به صورت سالانه از سال‌های بعد
۳-ه	مسئول پایش: اداره کل حفاظت محیط‌زیست فارس با همکاری محیط‌زیست کازرون، دانشگاه‌ها و جوامع محلی علاقمند (به ویژه صیادان).
۳-ی	تجهیزات مورد نیاز جهت پایش: - دوربین فیلمبرداری - دوربین چشمی - GPS مکان‌یاب جغرافیایی - تجهیزات اردوگاهی (چادر و غیره) - دوربین تله‌ای Camera traps - کیت آزمایشات پزشکی (تشریح و ...) - ادوات نمونه‌برداری
۴	اقدامات بعدی
۴-الف	مسئولین ارائه گزارشات پایش: اداره کل حفاظت محیط‌زیست فارس

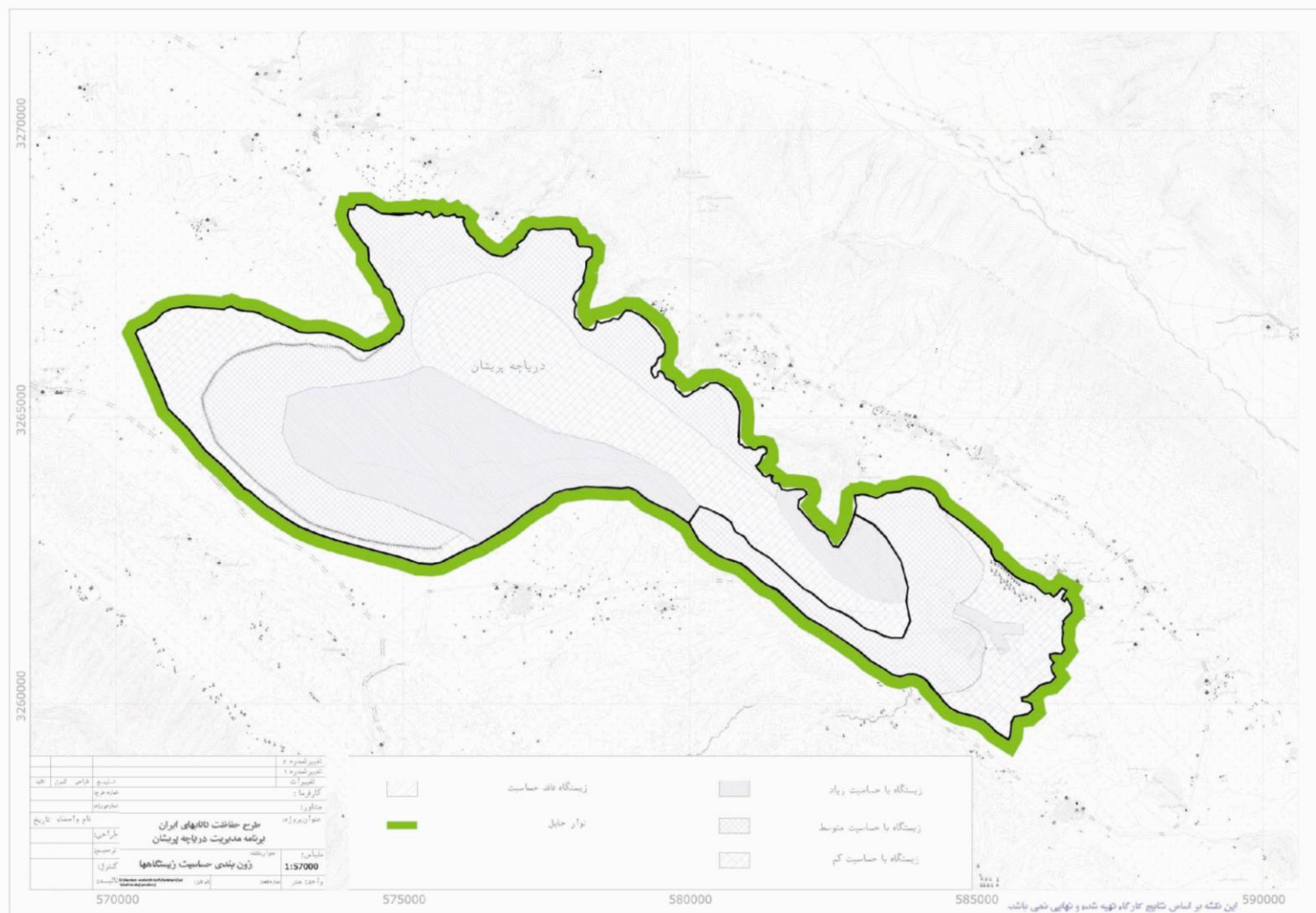
۴-ب	تناوب گزارشات: سالانه
۴-ج	دریافت کننده گزارشات پایش: کلیه سازمان‌ها و ادارات ذی‌ربط و گروه‌هایی که در پایش مشارکت نمودند.
۴-د	محل ذخیره اطلاعات (آرشیو): اداره محیط‌زیست (بانک اطلاعات)
۵	دوره آموزشی مورد نیاز
۵-الف	ظرفیت مورد نیاز جهت اجرای برنامه پایش: - متخصص سنگ - اکولوژیست - کارشناس جلب مشارکت مردم
۵-ب	دوره آموزشی لازم جهت ایجاد توانایی و ظرفیت: - آشنایی با روش‌های استاندارد مطالعه وضعیت سنگ - رفتارشناسی
۶	محدودیت‌ها
۶-الف	محدودیت‌های تحقق برنامه پایش: - ایجاد مزاحمت و استرس برای جانور مورد مطالعه - ایجاد مزاحمت برای سایر حیات‌وحش حساس از جمله پرندگان
۶-ب	چگونگی کاهش محدودیت‌ها: - رعایت فاصله در صورت مشاهده جانور (استفاده از دوربین و تلسکوپ) - رعایت احتیاط و اجتناب از سر و صدا و پوشیدن لباس‌های روشن در حین عملیات میدانی
۷	بودجه / منابع مالی: (تخمین کارشناسی - سال پایه ۱۳۸۷)
۷-الف	پیش‌نویس بودجه جهت پایش:
	مبلغ (تومان)
	خریداری تجهیزات مورد نیاز
	هزینه نگهداری و اqlام مصرفی (نیاز سالانه)
	هزینه‌های اجرایی (کارکنان ستادی/حقوق)
	ارائه و توزیع گزارشات
	جمع کل
	۲۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان
۷-ب	منابع تأمین بودجه: - اداره کل حفاظت محیط‌زیست فارس - پروژه حفاظت از تالاب‌های ایران

۷- میزان حساسیت و کاربری‌های مجاز در زیستگاه شنگ در تالاب پریشان

تعیین میزان حساسیت زیستگاه شنگ و تعریف کاربری‌های مجاز در این زیستگاه به استناد نتایج بحث‌های «کارگاه پهنه‌بندی تالاب پریشان» در خرداد ۱۳۸۷، صورت پذیرفت. در کارگاه یاد شده حساس‌ترین نقطه‌های دریاچه از نظر زیست‌بومی شناسایی و نقشه‌های پهنه بندی تالاب پریشان تهیه گردید. در حقیقت زون‌بندی و رعایت آن متضمن بهره برداری پایدار از تالاب، حفظ و احیای تنوع‌زیستی و همچنین حل مناقشات و جلوگیری از بروز مناقشات بین گروه‌های مختلف بهره بردار خواهد بود. بر این اساس پهنه بندی زیستگاه‌های تالاب پریشان با توجه به میزان حساسیت آن‌ها نسبت به فعالیت‌های مختلف معین گردید و نتایج جدول و نقشه ذیل بیانگر پراکنش زون‌های چهارگانه و محدوده فعالیت‌های مجاز در هریک از این پهنه‌ها خواهد بود. طبق نقشه ارائه شده، زیستگاه شنگ معمولی در زون با حساسیت متوسط واقع شده است و لذا تنها فعالیت‌های مجاز مندرج در جدول ذیل قابل انجام خواهند بود.

فهرست اولیه فعالیت‌های انسانی مجاز در دریاچه پریشان براساس زون‌بندی این دریاچه

زون	فعالیت‌های مجاز (مطابق با دستورالعمل‌ها)	فعالیت‌های غیر مجاز
حساسیت بالا	- تحقیق و پایش (با مجوز سازمان حفاظت محیط‌زیست) - مدیریت حفاظت	سایر فعالیت‌ها
حساسیت متوسط	- همانند بالا به علاوه - ماهی‌گیری (با مجوز) - نی بری - تورهای طبیعت‌گردی (با مجوز) - عکاسی طبیعت (با مجوز)	سایر فعالیت‌ها
حساسیت پایین	- همانند بالا به علاوه - چرا - قایقرانی برای تفریح (با مجوز) - ماهی‌گیری با قلاب به صورت تفریحی (با مجوز) - توریسم با اثرات کم	سایر فعالیت‌ها
ناحیه بافر	- همانند بالا به علاوه - دوچرخه‌سواری، اسب سواری، پیاده روی - تفرج با اثرات کم - کشاورزی با اثرات کم	سایر فعالیت‌ها

حساسیت زیستگاه‌های تالاب پریشان

ضمیمه ۱: گروه‌های اصلی ذی‌نفع و ذی‌ربط در مدیریت گونه شنگ در تالاب پریشان

ردیف	نام سازمان	محدوده تأثیرپذیری
۱	فرمانداری شهرستان کازرون	• هماهنگی میان‌بخشی در سطح محلی
۲	اداره محیط‌زیست شهرستان کازرون	• مدیریت و حفاظت از تالاب پریشان • مدیریت و حفاظت از محدوده اطراف تالاب پریشان • حمایت از تشکلهای مردم نهاد محیط‌زیستی
۳	اداره منابع طبیعی کازرون	• مدیریت مراتع و چراگاه‌ها در سطح محلی
۴	اداره جهاد کشاورزی شهرستان کازرون	• سهمیه‌بندی مواد شیمیایی مورد استفاده در کشاورزی • ارائه خدمات روستایی برای ترویج کشاورزی • ارائه خدمات روستایی برای دامپروری
۵	اداره دامپزشکی کازرون	• کنترل بیماری حیوانات از جمله ماکیان و پرندگان وحشی
۶	اداره امور آب کازرون	• مدیریت امور منابع آب (پایش جریان چشمه‌ها و نحوه بهره‌برداری از چاه‌های آب)
۷	اداره میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان کازرون	• مدیریت خدمات گردشگری در حاشیه دریاچه تالاب پریشان • تقویت خدمات گردشگری و طبیعت‌گردی • حمایت از توسعه صنایع دستی روستایی
۸	اداره امور عشایر کازرون	• مدیریت امور عشایر در سطح محلی
۹	جوامع محلی، ساکنین	• ذی‌نفعان اصلی از خدمات زیست‌بوم تالاب پریشان • حامی اصلی برای پایدا سازی و نگهداری تالاب پریشان • تخلیه فاضلاب و پسماند به درون تالاب پریشان • توسعه روستایی به وسیله تأثیر بر شرایط و چشم اندازهای طبیعی پیرامون تالاب پریشان
۱۰	ماهی‌گیران	• بهره‌برداری از ذخایر ماهیان تالاب پریشان • برداشت بیش از اندازه از ماهیان تالاب پریشان
۱۱	قایق‌رانان	• برخورداری از امکانات حمل و نقل آبی و امکانات تفریحی • برهم زدن آرامش تالاب و نشت مواد نفتی
۱۲	کشاورزان	• برخورداری از منافع ناشی از اثرات اقلیمی تالاب بر تولید محصولات • بکارگیری و استفاده از زمین‌های اطراف تالاب پریشان در حریم دریاچه • استفاده از مواد شیمیایی در زمین‌های کشاورزی از طریق تخلیه پسماند مواد شیمیایی به تالاب پریشان • تغییر کاربری مراتع زیستگاه چرای پرندگان • انحراف جریان آب و برداشت از چشمه‌ها برای آبیاری و استفاده‌های دیگر • استحصال بیش از اندازه آب زیرزمینی از چاه‌های اطراف تالاب پریشان • آلوده کردن اراضی پیرامون تالاب پریشان به وسیله زراعت زیر پلاستیک
۱۳	گاومیش‌داران	• چرای گاومیش در تالاب و برداشت نی‌های حاشیه تالاب پریشان
۱۴	گردشگران	• استفاده از ذخایر زیستی و چشم اندازهای طبیعی تالاب پریشان • رهاسازی پسماندها و ضایعات در اطراف تالاب پریشان
۱۵	دانشگاه آزاد اسلامی کازرون	• تحقیقات در زمینه تنوع‌زیستی تالاب پریشان
۱۶	بهداشت و درمان کازرون	• ارائه خدمات بهداشتی و بهداشتی به مردم روستایی از طریق خانه‌های بهداشت در روستاهای حاشیه تالاب پریشان
۱۷	شوراهای اسلامی روستایی	• تسهیل ارتباط با ذی‌نفعان تالاب پریشان
۱۸	تشکلهای مردم نهاد	• تسهیل ارتباط با مردم محلی و همچنین حمایت و حفاظت از تالاب پریشان

ضمیمه (۲) چکیده اطلاعات پایه گونه شنگ معمولی

بر اساس بررسی‌های انجام شده شنگ معمولی (*Lutra lutra*) یکی از گسترده‌ترین پراکنش را در میان همه پستانداران Palearctic دارا هست. پس می‌توان این طور بیان کرد که شنگ‌ها در هر جای دنیا به جز قطب جنوب و استرالیا زندگی می‌کنند چنین به نظر می‌رسد که این حیوان در کناره دریای خزر و رودهای دائمی و دریاچه‌ها زندگی می‌کند و در مناطق مرکزی و سواحل جنوبی ایران دیده نشده است. شنگ معمولی در رودخانه‌ها و دریاچه‌های آب شیرین در زاگرس، البرز و رشته کوه‌های کوه‌داغ و آذربایجان یافت می‌شوند که احتمالاً در تالاب هامون در ناحیه مرزی جنوب افغانستان و شاخه‌های فرعی رودخانه‌هایش حضور دارد. شنگ‌ها در بسیاری از زیستگاه‌های آب شیرین یا نواحی ساحلی که برکه‌های آب شیرین که برای نوشیدن آب و استحمام نزدیک به ساحل در دسترس هستند زندگی می‌کنند.

گستره وسیع پراکنش شنگ، توضیح درباره تیپ زیستگاهی ویژه این گونه را دشوار می‌کند. گستردگی آن‌ها در کشورهای مختلف و در نتیجه آن اقلیم‌های متنوع باعث گردیده تا شنگ‌ها زیستگاه‌های متنوعی را برای خود انتخاب کند. با این حال پایه و اساس زیستگاه شنگ ترکیبی است از خشکی و آب. این گونه انواع تیپ‌های تالابی مانند سواحل دریا، دریاچه‌ها، برکه‌ها، جوی‌ها، رودخانه‌های کوچک، آب‌راه‌ها، مرداب‌ها و حتی مرداب‌های جنگلی را به عنوان زیستگاه خود انتخاب می‌کند. شنگ‌ها به خوبی به زندگی در آب و نزدیکی آن سازگارند. آن‌ها بدنی دراز و مارپیچ بلند، پاهایی کوتاه و بلند، و دم‌ی عضلانی و باریک دارند. سر شنگ مسطح و سوراخ بینی، چشم و گوش همگی در یک خط قرار می‌گیرند. این ویژگی‌ها این حیوان را قادر می‌سازد تا در هنگام شنا از این سه حس به طور همزمان استفاده کنند. شنگ‌ها از جمله حیوانات آبی هستند که به جای پیه (پیه پستانداران دریایی) خز^۲ دارند. بدن شنگ‌ها از دو نوع مو (خز) پوشیده شده است.

خز در تمام شنگ‌ها بسیار فاخر است به عبارتی دیگر متراکم، و مخمل‌نماست. مانند پستانداران دیگر شنگ‌ها نیز دو نوع خز دارند: موهای بلند، سبتر و محافظ و دیگری کوتاه و از لحاظ آرایشی متراکم‌تر و مناسب برای موهای زیرین. تمامی شنگ‌ها حس شنوایی بسیار خوبی دارند. بسیاری از دانشمندان بر این باورند که حس شنوایی شنگ نقش بسیار مهم‌تری را در رابطه با درک خطر به نسبت حس چشایی ایفا می‌کند. از سویی دیگر قدرت بینایی حسی است که بیشترین نقش را در ارتباط با شکار ایفا می‌کند. لنزهای ویژه و قرنیه‌های تصحیح کننده در چشم برای شکست نور و همچنین باعث عبور نور و در نهایت منجر به دید بهتر از محیط آبی به نسبت محیط خشکی شده است. بسیاری بر این باور هستند که علامت‌گذاری وسیله‌ای برای نشان دادن قلمرو زندگی توسط بسیاری از گونه‌ها صورت می‌گیرد. قلمرو در پستانداران هنگامی معنی پیدا می‌کند که منابع محدود باشد. بنابراین در دوره‌ای که نیاز به مصرف انرژی زیاد است برای افراد بسیار حائز اهمیت است که مصرف انرژی خود را کاهش دهند. لذا در خلال این مدت سعی در دفاع موثر از قلمرو خود دارند.

شنگ‌ها دارای مواد مترشح بودار هستند که از غدد اطراف مخرج در زیر دم ترشح می‌شود و از آن‌ها جهت پاشیدن روی سرگین‌ها و علامت‌گذاری محدوده خود استفاده می‌کنند بسیاری بر این باور هستند که علامت‌گذاری وسیله‌ای برای نشان دادن قلمرو زندگی توسط بسیاری از گونه‌ها صورت می‌گیرد. قلمرو در پستانداران هنگامی معنی پیدا می‌کند که منابع محدود باشد. بنابراین در

² Blubber

³ Fur

دوره‌ای که نیاز به مصرف انرژی زیاد است برای افراد بسیار حائز اهمیت است که مصرف انرژی خود را کاهش دهند. لذا در خلال این مدت سعی در دفاع موثر از قلمرو خود دارند. شنگ‌ها دارای مواد مترشح بودار هستند که از غدد اطراف مخرج در زیر دم ترشح می‌شود و از آن‌ها جهت پاشیدن روی سرگین‌ها و علامت‌گذاری محدوده خود استفاده می‌کنند

انتظار می‌رود که بین نر و ماده تفاوت‌های در رفتار فصله‌گذاری وجود داشته باشد که ارتباط به رفتارهای جنسی به ویژه در فصل زادآوری دارد بنابراین انتظار می‌رود که فصله‌گذاری در طول فصل تولیدمثل شدیدتر باشد. به نظر می‌رسد که فصل‌های خاص دارای اثراتی بر میزان تعداد سرگین‌ها هستند. برای نمونه در مطالعات صورت گرفته تعداد سرگین‌ها در تابستان به نسبت زمستان ده برابر کاهش داشته است. توضیحی دیگر در این رابطه وجود دارد که می‌گویند سرگین‌های شنگ در طول دوره زمستان بیشتر بر روی زمین هستند. هم چنین روشن شده در اواخر زمستان و اوایل بهار میزان سرگین‌ها بسیار زیاد است. به طوری که در ماه فروردین ۱۲ برابر بیش از ماه خرداد سرگین شنگ یافت می‌شود. بر این اساس کراک معتقد است که این امر به دلیل کاهش تعداد شنگ‌ها یا کاهش تعداد سرگین‌ها در طول فصل تابستان نیست بلکه به دلیل انداختن سرگین‌ها به طور مستقیم به درون آب است. بررسی بر روی شنگ‌ها نشان می‌دهد تمامی نرها، ماده‌های تنها و حتی ماده‌هایی که توله‌هایشان همراهشان است نیز این رفتار را نشان می‌دهند. شنگ‌ها تقریباً خجالتی هستند و در نتیجه بیشتر زمان روز را به استراحت در سوراخ‌هایشان می‌پردازند. اگر چه شنگ زندگی انفرادی دارد و بیشتر به صورت تنها دیده می‌شود ولی گاهی در گروه شش نفره بین حیوانات قابل مشاهده است. شنگ‌ها اغلب بازی‌گوش هستند و نشان داده شده است که بر سواحل گلی یا تل برف یا روی شکم‌هایشان سر می‌خورند. از دیگر الگوهای فعالیت آن‌ها می‌توان به عبور آن‌ها از مسیرهای ثابت درون قلمروشان نام برد. همچنین آن‌ها برای مدت کوتاهی در مکان‌های باز مانند مکان‌های آفتابی اقدام به استراحت می‌کنند. اما به طور معمول استراحت آن‌ها در سوراخ یا پوشش متراکم بالای زمین است.

شنگ‌ها به طور عمده در شب شکار می‌کنند. آن‌ها طعمه را در میان آب تعقیب کرده و پس از گرفتن آن با دهان بر روی علف‌های هرز آن‌ها را قبضه کرده و با دندان‌های برنده طعمه را پاره کرده و به نزدیک‌ترین زمین خشکی برده و آن را می‌خورد. شنگ عمل شکار را برای گرفتن ماهی با دهان و عمل غوص را برای گرفتن سخت‌پوستان و صدف‌ها انجام می‌دهد. به طور معمول جفت‌گیری در فصل زمستان انجام می‌گیرد. مدت آبستنی این گونه در ایران در حدود ۲ ماه تخمین زده می‌شود و در هر زایمان انتظار می‌رود ۱ تا ۵ نوزاد متولد شود. در برخی از منابع ذکر شده که شنگ معمولی در قاره آسیا و اردیبهشت بین ماه‌های اسفند تا اردیبهشت اقدام به جفت‌گیری می‌کند و دوران بارداری در حدود ۶۰ تا ۶۲ روز به طول می‌انجامد و تأخیر در دوران بارداری در وجود ندارد و در نهایت فصل زایمان در اردیبهشت و خرداد اتفاق می‌افتد. از مهم‌ترین فاکتورهایی که بر تولیدمثل این گونه تأثیرگذار است؛ افزون بر امنیت، کیفیت منابع غذایی در دسترس است. بسیاری از پژوهشگران بر این باورند که پایین بودن کیفیت منابع غذایی می‌تواند باعث کاهش موفقیت زادآوری در طول دوران بارداری و از بین رفتن نوزادان پس از تولد گردد.